

1.

Én, Vászja Bogdanov herceg,
a hatvannyolcas esztendőben,
amikor szájszabálával hanceg
minden költő, belenézttem
tükörömbé. Hogyan is éltem?
Elemeznem kell! Megvizsgálnom!
Amíg a szégyen éjjelében
meg nem talál álszent halálom.

2.

Hetvenévesen eldöntöttem,
nem érdekel a szovjet rendszer,
vímányaiban sose hittem,
az ember érdekelt, az ember.
Ahogy elközelgett december,
rádőbentem, számot kell adni –
zsonglórködve félelmeimmel –,
hogyan tudtunk idáig jutni.

A megalázott költő panasza

3.

Mindenképp végig kell gondolnom,
mert látom, hogy a bolsevisták
kretén, állami zsibvásáron
egyre a helyzetet „fokozzák”,
hisz egyfolytában forszírozzák
a szovjet eszme erejét,
papagájként visszhangozzák
október torz üzenetét.

4.

És azt akarják, ne csak féljük,
de meg is szeressük a hóhért.
Hát értük beszélnek, csak értük,
a megalázott milliókért,
akik, ha megkapják az éhbért,
befogadja őket a kocsmá,
és amíg szél veri a cégért,
vodkájuk nyelik undorodva.

5.

A söntés szentjei között
sokszor ültem, hallgattam őket,
a prófétákat és az örök,
botcsinálta reménykedőket.
Már delirált az orosz élet,
a munkagödrökbe esett,
az örökös öt éves tervek
őrjítették a tömeget.

6.

Kolhozba kényszerítették
a szerencsétlen muzsikot.
Az életét is összegyűrték,
míg feltörte a parlagot.
Új év – új hóhért hozott,
és megteltek a lágerek.
Koba nem visszakozott,
nem hátráltak a szovjetek.

7.

Aki, mit főzött, egyre meg!
Kágébés őrültjeivel,
bohócaival, egyre megy,
(a nép mindenkit elvisel,
közben vedel és énekel!)

utakat tévesztett a párt.
Ismét csökkent a kivétel,
és folytatódott a hazard

8.

pókerparti. Az idült
boszorkányüldözés. Az elvek
nem számítottak! Kiderült,
az átkos osztályellenséget
felszámolták, sorra megteltek
a táborok, a börtönök.
Az elhajlók, az eszementek
menetében menekülök.

Végrendelet

9.

De mielőtt elmennék végleg,
az októberi forradalom
hazugságai gyötörnek,
talált tárgyként visszaadom,
mellékelve a panaszom:
életem is semmivé váltott!
Nevem unokámra hagyom,
és fénysugárként tovaszálok.

10.

A szovjet kommunista pártnak,
ki megalázott, üldözött,
és az alapító atyáknak –
ott állnak árnyaim között! –
és folytatódnak a pörök,
az eszme győzött, győzni fog,
nem számítanak eszközök,
két fekete nullát hagyok.

11.

Misa Zosczenko barátom,
immár évek óta halott,
örökölje egyetlen álmom,
és több verset is ráhagyok,
hol ugyanarról álmodok,
miként múlik el a kényszer,
s a bolsi agitátorok,
ha végre kivérzik a rendszer.

12.

A drága Annámra marad
minden undorom és dühöm,
felszikkasztó orosz szavak,
a vízőzön és tűzőzön.
Nem bírhatta le a közöny,
hiszen a verseiből áradt,
nem múlhatott ki az öröm,
nem teperhette le a bánat.

13.

Minden fullánkom, szatírám,
egy postarablóra hagyom.
Összezsugorodott alakján
méláz a mauzóleum,
s az elárult forradalom,
hogy ellensége véleményét
olvashassa, ily alkalom
nem zavarhatta meg a létét.

14.

Hogy olvashassa Koba végre,
hogyan is vélekedtek róla,
miért is jutott hova jutott,
a búzló, kénköves pokolba,
hol végtelen útjait rója,
az unalom köreiből,
és állandóan üt az óra,
Belzebub nevével üzen.

15.

Akik hittek a kágébében,
az orosz költők őrei,
senyvedjenek pokol tüzében,
idióta vezérei,
a belügy balga hősei,
az átok rájuk visszaszálljon!
Ők Sztálin örökösei
ezen a bajlított világon.

16.

A szovjet költőkre, akik
az elnyomást dicsőítették,
magasztalták hóhéraik,
és minden szavuk el is hitték,
mondjátok, mit is hagyhatok még?
A szégyent? Örökké írjanak,
s mutassanak nekik fűgét
manipulált orosz szavak.

17.

Szergej Jeszenyinre hagyom –
birtoka az orosz bánat,
alakját idézi dalom,
az imaginárius hazákat,
amelyek bennünk mélyre szállnak,
és szavainkban visszajárnak! –
az égbolt tiszta, légi kékjét,
jég-fehér nyírfaanyácskákat.

18.

Majakovszkijnak mi marad?
Nyilván a szovjet útlevel.
Látnoki utolsó szavak,
melyek mutatják, nem remél,
nem énekel, nem is mesél.
„Eltársak, ó, ne lőjetez,
ne adjál parancsot, vezér,
legyilkolni az őzeket!”

19.

Berlinbe, Prágába, Bú Pestre,
vonul a Vörös hadsereg,
tankjaival dübörögve.
Mondjátok, ó, ki érti meg,
a félnótás vezéreket,
kik nem tudják, mi a szabadság,
és azt hiszik, az életet

csak rendel-ráadásnak kapják.

20.

A balgaság dicséretét
olvassák szabad idejünkben,
ha nem szakad rájuk az ég,
ha eltűri őket az Isten,
akiben én soha nem hittem,
és titokban sem fohászkodtam
Hozzá, hiszen tudtam, hogy nincsen.
Bizonyítottan bolond voltam.

21.

Hiszen ül trónusán az égben,
igenis él és figyel minket,
ott van a kezdetben, a végben,
bizonyítva, hogy van ítélet,
segíti a benne hívőket,
és forog a mókuserék.
Pörög velünk az égő élet,
míg egyszer azt mondjuk: „elég!”

22.

Drága Iljicsünk mit kapjon?
A kíméletlen igazságot?
Az övé volt a hatalom,
meghülyítette a világot,
ki benne bolsi váteszt látott,
tanárt, ki maga is tanult.
Megteremtette a Gulágot
és a fényt. Bele is vakult.

23.

De volt, akitől Iljics is félt,
akármilyen hihetetlen,
ha nem egyébert, hát ezért,
büntette Félixet az Isten,
pokoli halálos körökben,
ott kerengenek egymás mellett,
egymást figyelve, észrevétlen,
termelik újra a félelmet.

24.

Ott van Trockij is, az elárult
forradalom vértanúja.
Már nem is figyelik. Elárvult,
akár egy öregedő, buja
kurva, egyre a Pravdat bújja,
senki nem törődik vele,
vádjait már mindenki unja.

neki se maradt senkije,

25.

csak az elvei! Hihetetlen,
mire ment végül is velük,
csak Buharin, ez a Híttelen
Tamás kíséri mindenütt.
Solingeni acéleszük
azért néha még meg-megvillan.
Ha el is veszítették mindenük,
ideájuk még ragyog. Megvan!

26.

A forradalom Hamletjére
mit is hagyhatnék? Segített,
minden költőn, aki megkérte,
sokuk rajta is vesztett.
Hiszen ő is rabul ejtett
farkasként várhatta a sorsát.
Láthatta, míg hastáncot lejtett,
mivé változott Oroszország.

27.

Jó Félixünk kísérgetik
tanítványai a pokolban.
Dicsekednek. Hitegetik.
Jezsov, Abakumov is ott van,
csak Jagoda ül a sarokban,
mint egy megszeppent kisgyerek.
Körülöttük, tömött sorokban
kivégzettek kerengenek.

28.

Üvöltenek és átkozódnak,
aztán feltűnik hirtelen,
Berija is. Visszahúzódnak
kondérjaikba nesztelen,
még feltűnik néhány meztelen
leányzó is, farát riszálva,
és üzekednek szüntelen.
Megfogan ártatlanok átka.

29.

A hős belügyes vezérekre,
slussz-passz, semmit sem hagyok!
Elég nekik az örök égbe,
amit Sztálin rájuk hagyott.
S ott vannak az áldozatok,

állandóan kínozzák őket.
Szemüregükben felragyog
a végtelen, örök ítélet.

30.

És itt vannak a katonák is,
Frunze, Tuhacsevszkij, Zsukov.
Áldozatokká váltak ők is –
sorsüldözött tábornokok.
De Koba itt törököt fogott,
amikor gyanakodni kezdett.
Véráztatta levélként forgott
a vég. Olyan lesz, mint a kezdet.

31.

A pofátlan házmesterekre,
kik városaink eluralták,
idióta feljelentőkre
kötelet hagyok, míg elosztják,
s gondosan meg is szappanozzák,
nézem puffadt ábrázatuk.
S ők átkozódva egymást szidják,
és megint felkötik maguk.

32.

A halott költőkre hagyom,
az orosz égbolt tiszta kékjét
s a befuccsolt forradalom
végzetének hiú reményét.
Vajon megérhetem a végét?
Baljós jövőnkől közeleg.
Megszámláltatták már a létét
almáskertekben istenek.

33.

Borisz, a Doktor Zsivago
szerzője ezt is tisztán látta.
Kéziratait a bakó
ítélte volna tűzhalálra,
nem gondoltak Nobel-díjára,
mi áthúzta a terveket.
Kapjon az orosz éjszakába
villámló nyírfakerteket.

34.

Rigóvá változó barátom,
éljen tovább – verseiben.
Minden reggel hársfámra várom,
onnan füttyörésszen nekem,

megédesítve életem.
Kapja a Jenyiszejt, a Volgát,
és röpdössön a Dnyeszteren,
hogy megvigasztalhassa Nágját.

35.

Egy kék karnelkő ragyog
a gyűrűsujján láthatatlan.
Védelmezik az angyalok.
M. is kísért még száz alakban,
és a szívem ma is megdobban,
ha olvasom a verseit.
Az orosz erdő lángra lobban,
hallván Marina rímeit.

36.

Ráhagyom erdőségeinket,
védelmezzék a téli fák,
és Tinyanovot kísérőnek.
Ketten haladjanak tovább.
S a feljelentő ostobák
csak tévelyegjenek a fagyban,
ne érhék utol Marinát
és Tinyanovot. Minden megvan!

37.

Barátaim, kiket lelőttek
szadista, gonosz ostobák,
kiket elért a végítélet,
fényként lobogjanak tovább.
Hiszen mindketten iskolát
teremtettek. Olvassák őket,
reményt adhat Babel és Pilnyak.
Meváltozhat az orosz élet!

38.

Útvesztőjében tévelyegnek
milliók, de már nem sokáig.
Azt üzenem a holt lelkeknek,
nincs sok hátra a változásig.
Ahogyan jósolja egy másik
próféta. Ezért ráhagyom –
hisz a Sátán is unja, ásít! –
minden dühöm és bánatom.

39.

Kretén rímeim fogságából
üzenem, én, Bogdanov herceg –

akit már rég nem nyilaz Ámor,
és szédítik a másodpercek –
balga, aki azzal hengeg,
ami rég nincsen birtokában.
Feje felett holló károg,
és verseiben örök nyár van!

40.

Ha halálunk reánk talál,
s nyüvek zabálnak majd a földben,
Léna a sírunkból kiszáll,
„gyere, Vászja, ránk vár az éden!”
És mi zuhanó repülésben,
fehér fénysugarakká válva,
suhanunk tova észrevétlen,
míg csontjaikat féreg rágja.

A versciklus – Bogdanov talán legnagyobb szabású leszámolója, az öt annyiszor megalázó szovjet rendszerrel – 1968 őszén, telén íródott, valamikor 1969 tavaszán nyerte el végső formáját. Nem véletlenül több variációja is van. Villon hangjának imitálásán túl, a villoni versbeszéd jellegzetes, ironikus, szarkasztikus elemeinek önfelédlt használatáról – ahogyan erre Milosz is céloz a Bogdanov lengyel nyelvű kötetének utószavában – külön tanulmányt lehetne írni. Erre itt most nem vállalkozhatok, de a biográfiában majd külön fejezet foglalkozik nagyapám átirataival – felfogása szerint a világeköltészet és orosz költészet egyetlen összefüggő zenemű, s időnként régebbi darabjait érdemes újra hangszerelni, hiszen különös fényben tündökölnék fel akkor, újabb és újabb összefüggésekre mutatva rá. Itt foglalkozom majd költői végrendeletével is, a vers születésének körülményeivel és későbbi sorsával, hamarabb jelent meg ugyanis angolul és lengyelül, mint oroszul, akárcsak az Amikor eljátszhattam Hamlet szerepét című fölöttébb szarkasztikus ciklusa s annyi más verse. Aminek meg is lettek a maga következményei, de ezek az akkor már halálára készülő öregembert egyáltalán nem izgatták. – Tatjana Bogdanova

BOGDÁN LÁSZLÓ fordítása

Kategória: vers, próza
Denumire autor: Vaszilij Bogdanov

Látó Szépirodalmi Folyóirat